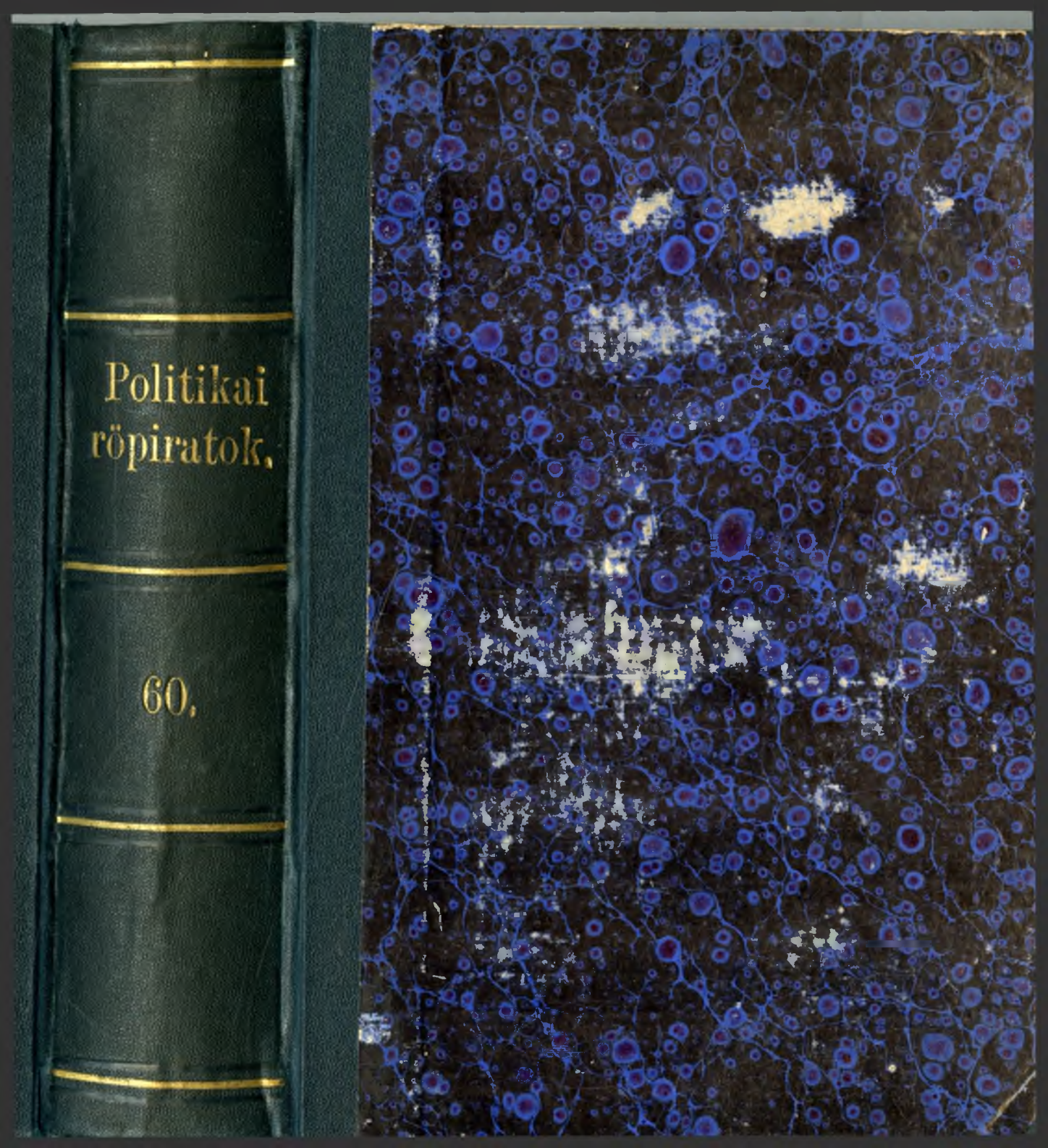
Politikai
röpiratok,
60.

60
456

1848. ÉVI

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉSI

TÖRVÉNYCZIKKEK

TÖRTÉNETI FÜGGELÉKKEL.

JEGYZETEKKEL BŐVITETT MÁSODIK KIADÁS.

2.

KOLOZSVÁRTT.
KIADJA DEMJÉN LÁSZLÓ.
1861.

Magyarorsz. Törv., rend.

1848. ÉVI

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉSI

TÖRVÉNYCZIKKEK

TÖRTÉNETI FÜGGELÉKKEL.

JEGYZETEKKEL BŐVITETT MÁSODIK KIADÁS.

2.

KOLOZSVÁRTT,
KIADJA DEMJÉN LÁSZLÓ.
1861.

Li 6 F 52005 64940

Dr BALLAGI GÉZA

Nyomatott Gámán Jánosnál Kolozsvártt, 1861.

ELŐSZÓ.

Midőn alkotmányunk visszaállitásakor az 1848-ki törvények s azok közt az Erdélynek Magyarországgal való egységét tárgyazó t. czikk hirlapi vitatás tárgyaává lőnek, azon czélból, hogy a kevesek által birt erdélyi **Unio**-törvényt, s melyek azzal kapcsolatban hozva voltak, a közönség lehető nagy része ismerje, siettem közrebocsátani. Kiadásom gyorsan elkölt, mi azt gyanittatja, hogy e vállalat irodalmi szükséget pótolt.

Most, törvényhatóságaink alkotmányos életének kezdetén, a midőn ezen törvénynek erejébe — s a magyar korona területének 1848-ki egységi állapotába visszatevése, mint a koronázás egyik feltétele, az anyaország erélyes és igazságos követelése folytán, Erdély értelmi többségének rokonszenve által gyámolitva, a megvalósuláshoz mindig közelebb jut, jónak láttam ezen törvényeknek hiteles kutfőből származó jegyzetekkel bővitet második kiadását eszközölni, megpótolván azokat egy történelmi **Függelék**-kel, azon diplomatikai okiratokból szakértő egyén által szerkesztetve egybe, melyek — hitem szerint — ezen törvények belső értékére és általában az **Unio-kérdésre** tetemes világosságot vetvén, a politikai vitát könyitni, a sikert előmozditni képesek lesznek. Tudom, hogy szokatlan: törvényeket ily alakban kiadni; tudom, hogy a törvény szól maga magáért. Ámde itt az alkotás, megerősités és szentesités különböző fokozatán álló javallatokról és egyszersmind törvényekről van szó, s ez a kérdést egészen más szinbe állitja, a kiadást — meggyőződésem szerint — saját alakuvá és természetüvé teszi. Örvendenék, ha ezen második kiadásom is czélját érné.

Kolozsvártt, május 15. 1861.

A kiadó.

1848-ki
ERDÉLYI TÖRVÉNYCZIKKEK.

I.

Mi Első Ferdinánd, Istennek kedvező kegyelméből Ausztriai császár; Magyar- és Csehország e néven Ötödik, Dalmát-, Horvát-, Tót-, Galiczia- és Lodomér-, Ráma-, Szerb-, Kun- és Bolgárországok Apostoli, ugy Lombardia, Velencze, Illyria és Jeruzsálem Királya sat. Ausztria Főherczege; Hetruria Nagyherczege; Lotharingia, Salzburg, Steyer, Karantán és Karniolia Herczege; Erdélynek Nagyfejedelme; Morvai Határ-Gróf; Fel- és Al-Slézia, Modena, Parma, Piacenza és Guastalla, Osveczinia és Zatoria, Teschen, Friaul, Raguza és Zára sat. Herczege; Habsburg, Tyrol, Székelyek, Kyburg, Görcz és Gradiska Grófja, Trident és Brixen sat. Fejedelme; Fel- és Al-Lausitz s Istria Határ-Grófja; Hoch-Ems, Valzirk, Bregent, Sonnenberg sat. Grófja; Triest, Kattaró és a Szláv Határgrófság Ura sat.

Emlékezetül adjuk, ezennel jelentvén mindeneknek, kiket illet: hogy minekutána Mi, azon gondoskodásunknál fogva, melylyel Erdély Nagy-Fejedelemségünkhez viseltetünk, a folyó 1848. évi Pünkösd hava 29-dik napjára, szabad királyi Kolozsvár városunkba, nevezett Fejedelemségünk három Nemzete minden Karainak és Rendeinek a szokott módon tartandó országgyülést rendeltünk, és hirdettünk; és az ottan egybegyült hű Karaink és Rendeink, az emlitett Fejedelemségnek egyéb közdolgai tárgyalása mellett, azon Nagy-Fejedelemségnek kedvelt Magyarországunkkali egybekapcsolásáról szóló Törvényczikket, közértelemmel és szavazattal alkottak, és azt illető feliratban őszintén kedvelt hivünk Tekintetes és Nagyságos Báró Puchner Antal, valóságos belső titkos Tanácsosunk, Mária Therezia jeles katonai rend Lovaga, Leopold

császári rend középkeresztese, Orosz császári Szent György, és Szent Wladimir rendek 4-dik osztályu, ugy a pápai Szent György rend nagy, és a Siciliai királyi Szent György katonai rend középkeresztes Vitéze, Al-Tábornagyunk, 3-dik számu gyalog ezredünk tulajdonosa, és az emlitett Nagy-Fejedelemségünkben Hadi-Főkormányzónk, mint az ezen országgyülésre küldött teljes hatalmu királyi Biztosunk utján, legfelsőbb helybenhagyás, és megerősités végett Előnkbe alázatosan felterjesztették volna: Mi hü Karaink és Rendeink, és az igen kedvelt egész Fejedelemségünkhez vonzó atyai indulatunknál fogva, ugyanazoknak az érintett törvényczikk megerősitése iránt Előnkbe terjesztett alázatos kérésére kegyesen hajolván, a maga rendén nekünk bemutatott, s általunk a tárgy fontosságához képest éretten megvizsgált, és kegyelmesen helybenhagyott emlitett törvényczikket a Karoknak és Rendeknek kegyelmes Leiratunk mellett a végett leküldöttük, hogy azt közgyülésökben felolvastatván, kihirdettetvén, a szokott alakban hitelesités és legfelsőbb aláirásunk végett Felségünk elébe terjeszszék. Minek teljesitéseül az emlitett Karok és Rendek, az általunk már megerősitett, elfogadott s kihirdetett törvényczikket, a Karok és Rendek Elnöke, és az itélőmesterek aláirásaival, és a nemzeti pecsétekkel megerősitve, a szokott alakban folyó év Szent István hó tizenkilenczedik napján költ alázatos felirásuk mellett Nekünk egyszersmind bemutatták, esedezvén Felségünk előtt: miszerint azon törvényczikket, és abban foglaltakat helyesnek, kedvesnek, és elfogadottnak vallván, és ahhoz királyi megegyezésünket adván, királyi hatalmunkkal kegyesen elfogadni, helybenhagyni, s megerősiteni, és azt emlitett Fejedelemségünk több törvényei sorába iktatván, mind Mimagunk megtartani, mind minden mások által is megtartatni méltóztatnánk. Mely törvényczikknek tartalma ez:

Törvényczikk.

Miután dicsőn országló I-sső Ferdinánd, Ausztriai Császár s Magyarország e néven V-ik Apostoli Királya, Erdély Nagyfejedelme és a Székelyek Ispánja, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk Ő Felsége az elenyészett 1847-dik esztendei Szent Andráshó 7-dik napjára hirdetett s folytatólag e jelen 1848-ik évre általment magyarhoni országgyülésen alko-

tott, az összes magyar népnek jogban és érdekben egyesitése, az ország törvényes önállása s függetlensége, a pragmatica sanctio által vele válhatlan kapcsolatban álló tartományok iránti törvényes viszonyainak elintézése, a nemzet alkotmányos életének a kor igényei s a körülmények sürgős volta által szükségelt kifejtése, s a szellemi erők és anyagi tehetség ez alapokoni elérhetése czéljaira intézett több üdvös törvényczikkelyek sorában, s jelesen a VII-ik törvényczikkben, a magyar koronához tartozó Erdélynek Magyarországgal egy kormányzás alatti teljes egyesülését kimondván, és kegyelmesen megerösitvén, hü magyar népe, s e Nagyfejedelemségnek is régi és többszörösen kijelentett hő óhajtásai teljesültére hajló kegyes indulatjából, Erdély hü Karait és Rendeit e folyó 1848-dik évi Pünkösdhó 29-dik napjára Kolozsvár szabad királyi városában országgyülésre egybehivni s ezen országgyülésre leküldött kegyelmes királyi előadásai sorában egyik tanácskozási tárgyul Erdélynek Magyarországgali egyesülését is kitüzni méltóztatott volna, a Karok és Rendek Ő Felségének kegyelmes akaratát, s a testvér Magyarhonnak a már érintett magyarhoni törvényczikk által nyilvánult testvéries rokonszenvét lelkesedett örömmel fogadván, a mostoha sors által kettészakasztott honnak viszont egygyé alakitásáról, tökéletesen egybehangzó értelemmel s egyes akarattal hozták és alkották az ide alább beiktatott törvényczikket; melyet Ő Felsége megerösitése alá alattvalói hódolattal felterjesztvén, s a kegyelmes királyi megerösitést Ő Felségének Innsbruckban folyó évi Junius 10-kéről kelt királyi Leirata által meg is nyervén, azt legfelsőbb királyi szentesités végett ezennel felterjesztjük, alázatosan esedezvén, hogy Ő Felsége ezen törvényczikket legfelsőbb királyi aláirásával szentesiteni, törvényeink könyvébe iktattatni, s mind Ő Felsége kegyelmesen megtartani, mind mások által sértetlenül megtartatni méltóztassék; mely törvényczikk imigy következik:

I. Törvényczikk.

Magyarország és Erdély egygyé alakulásáról.

A magyarországi törvényhozásnak a honegység tárgyában folyó 1848-dik évben hozott VII. törvényczikkelyét Erdélyország hő rokonérzettel fogadván, Erdélynek Magyarhonnal egygyé alakulását a pragmatica sanctióban szentesitett birodalmi kapcsolatnak épségben tartása mellett, és teljes kiterjedésében magáévá tévén; — ennek következtében, valamint a testvér Magyarhonban minden lakosok jogegyenlősége kimondva és életbe léptetve van, ugyanaz, ugyanazon módon, itt is, e hazának minden lakosaira nézve, nemzet-, nyelv-és valláskülönbség nélkül örök és vál-

tozhatatlan elvül elismertetik, és az evvel ellenkező eddigi törvények ezennel eltöröltetteknek nyilvánittatnak.

Az emlitett VII-dik törvényczikkely alkalmazásául következő meghatározások tétetnek.

1. §.

A képviseleti joggal biró erdélyi városok száma, Kolozsvár, Marosvásárhely és Gyulafejérvár királyi városokon kivül 15 s ezek közül is kettő, tudniillik Szamosujvár és Erzsébetváros, szintén szabad királyi város levén, az emlitett VII. törvényczikkely 3-ik §-ába csuszott számitásbeli vétség helyrehozásával, az ugyanott kimondott vezéreszméhez képest az erdélyi szavazatok száma nem 69, hanem 73.

2. §.

Királyi Kormányzó gróf Teleki József, s ennek meg nem jelenhetése esetében országos Elnök b. Kemény Ferencz elnöklete alatt

Thoroczkai Miklós gróf, főispán
Balázsi József, főkirálybiró
Lemény János, fogarasi püspök
Id. Bethlen János gróf, királyi hivatalos
Jósika Miklós báró „ „
Kemény Domokos báró „ „
Teleki Domokos gróf „ „
Horváth István „ „
Kemény Dénes báró, követ
Zeyk József „
Veér Farkas „
Ifj. Bethlen János gróf „
Pálfi János „
Mikó Mihály „
Berde Mózses „
Schmidt Konrád „
Goosz Károly „
Roth Illés „
Löw Vilmos „
Gyergyai Ferencz „
Wesselényi Miklós báró „
Szász Károly „
Teleki László gróf, követ
Demeter József „
Hankó Dániel „
Boheczel Sándor „
Ságuna András g. n. e. püspök és

Debreczeni Márton, kincstári tanácsos személyeikben egy országos bizottmány neveztetik ki, mely bizottmány a teljes egygyé alakulás részletei iránt a magyar ministeriumot fel fogja világositani, Erdély érdekének Magyarországéba illesztésén közremunkálni, és a közelebbi közös

hongyülésre a ministerium által e tárgyban előterjesztendő törvényjavaslatra anyagot nyujtani.

3. §.

Erdélyben a közigazgatás és igazságszolgáltatás folyama és személyzeti szerkezete, a közelebbi közös hongyülés általi elrendezésig, jelen helyzetében marad. Az udvari Cancellaria functiója ellenben teljesleg megszünend; és azon hatóság, melyet ő Felsége a folyó 1848-ik évi magyarországi III. törvényczikk értelmében Nádor ő Fenségére és a magyar Ministeriumra ruházni kegyeskedett, Erdélyre is kiterjedend mind polgári, mind egyházi, mind kincstári, mind katonai igazgatás tekintetében, és általán az igazgatás minden ágaira nézve.

4. §.

A közigazgatásnak a ministeri felelősséggel öszhangzásba hozatala tekintetéből, a folyó 1848-ik évi magyarországi XXIX-ik törvényczikkelyel öszhangzásban, a törvény utján kivüli elmozdithatlanság a kormányi kinevezéstől függő közhivatalok közül csak az igazság szolgáltatására rendelt birói hivatalokra szorittatik.

Befejezés.

Mi tehát kegyelmesen meghallgatván és kegyelmesen elfogadván emlitett hiveinknek, fennevezett Erdély örökös nagyfejedelemségünk három nemzete Karainak és Rendeinek alázatos könyörgését és csedezését, azon felhivott, Nekünk a fenérintett módon törvényes alakban bemutatott törvényczikket ezen levelünkbe szórúl szóra beiktatni és beiratni rendeltük, s azt, és egyenként az abban foglaltakat helyeseknek, kedveseknek és elfogadottaknak vallván, hozzájok császári, királyi és fejedelmi megegyezésünket, és jóváhagyásunkat adtuk, s azokat királyi hatalmunknál fogva elfogadtuk, helybenhagytuk, helyeslettük, és kegyelmesen megerősitettük; biztositván az elölemlitett hü Karokat és Rendeket a felöl, hogy az erdélyi Nagyfejedelemség törvényei sorába beiktatott ezen törvényczikket mind Magunk megtartjuk, mind pedig minden más hiveink által meg-

tartatjuk, miként is azt jelen levelünk ereje s tanusága szerint elfogadjuk, helybenhagyjuk, helyeseljük és megerősitjük.

Kelt Innsbruckban, Szent Jakab hava tizenegyedik napján, az Urnak ezernyolczszáz negyvennyolczadik, Országlásunk pedig tizennegyedik évében.

Ferdinánd s. k.

B. Apor Lázár s. k.
Czák Károly s. k.

P. H. *)

---

*) Az erdélyi országgyülési t. czikkek teljes törvényességére az erdélyi közjog szerint szükséges volt, hogy az azokat alkotó országgyülést hivja össze Magyarország koronás királya mint egyszersmind Erdély Nagyfejedelme, a törvény tárgyát kezdeményezze a királyi felség vagy a nemzet, alkossa meg az országgyülés, a királyi felség elébb erősitse meg, azután a RR. is elfogadván, s ujból felküldvén, a királyi felség szentesitse, legutoljára a RR. törvényczikk-alakba szerkesztetvén, az az előzményt és befejezést függesztvén hozzá, s harmadszor is felterjesztvén, a királyi felség adja meg azokra a végső szentesitést, mit aztán előbb a RR. az országgyülésen, azután a kir. Főkormányszék a törvényhatóságokban kihirdettettek.

Hogy a fennebbi törvény e kellékekkel mind birt, maga a törvény formája eléggé mutatja. Többet mondani fölösleges.

II. Törvényczikkely.

A legközelebbi közös hongyülésre küldendő követek népképviselet alapjáni választásáról.

A folyó évi julius 2-ára már kihirdetett, Pesten tartandó közös hongyülésre küldendő erdélyi követek népképviselet alapjáni választása, a rögtönös alkalmazás lehetségesitését is tekintetbe vevén, csupán ez egy esetre következően lesz intézendő.

1. §.

Nem részesülnek a választási jog gyakorlatában általán

a) Nőszemélyek.

b) Külföldiek, kik meghonosodva nincsenek.

c) Gazdai-, szülői- vagy gyámhatalom alatt álló egyének.

d) Olyanok, kik bünpörbeli itélet nyomán fenyiték alatt vannak. — Egyébiránt

2. §.

A bevett vallások követői közt (kik közé a görög nem egyesült szertartásuak is értetendők) a születés általán sehol semmi különbséget nem tesz.

3. §.

A mi a külön képviseleti joggal felruházott városokat illeti, ezekben választási joggal fognak birni:

a) mindazon lakosok, kik 300 ezüst forint értékü házat vagy földet kizáró tulajdonul, vagy hitveseikkel s illetően kiskoru gyermekeikkel közösen birnak.

b) Kik mint kézmivesek, kereskedők, gyárosok megtelepedve vannak, ha tulajdon műhelylyel, kereskedési teleppel, vagy gyárral birnak, s ha kézmüvesek, folytonosan legalább egy segéddel dolgoznak.

c) Kik, habár a fennebbi osztályokba nem esnek is, saját földbirtokukból vagy tőkéjökből eredő 100 ezüst forint évenkénti állandó s biztos jövedelmet kimutatni képesek.

d) Jövedelmekre való tekintet nélkül: a tudorok, sebészek, ügyvédek, mérnökök, akademiai müvészek, tanárok, a magyar tudós társaság tagjai, gyógyszerészek, lelkészek, segédlelkészek és iskolatanitók, ott, a hol állandó lakásuk van.

e) Kik eddig városi polgárok voltak, ha a fönnebbi pontokban irt képességgel nem birnak is.

4. §.

Vármegyéken, Fogaras vidékén és a székely székekben választó joggal fognak birni:

a) mindazok, kik az 1791-beli 12-ik törv. czikkely szerint közgyüléseken szavazattal birván, az országgyülési követek választásába is

befolyni eddig is jogositva voltak; haszinte ezen jog gyakorlatában ezelőtt korlátolva is lettek volna.

b) Külön képviseleti joggal föl nem ruházott városok lakosai közül mindazok, kik ezen törv. czikkely 3. §-ban irt cathegoriák közül valamelyikbe tartoznak.

c) Rendezett tanácscsal el nem látott községekben mindazon lakosok, kikre a folyó 1848-ik évre az adólajstrom szerint fejpénzen fölül legalább 8 pengő forint adó van kivetve; és ezeken kivül mindenik község, mely az 1791-beli 12. törv. czikk nyomán jogositottakon kivül legalább 100 füstöt számlál, befoly a követválasztásba, szabadon választott két képviselő által. — Kisebb községek pedig 1 képviselő által.

5. §.

Szász törvényhatóságokban városok és helységek lakosai azon székben vagy vidékben, melyben megtelepedve vannak — valamint eddig, ugy most is, együtt és minden nemzet- és valláskülönbség nélkül fogják a választási jogot azon módon gyakorolni, mely a képviseleti joggal nem biró magyar és székely törvényhatóságokbeli városok és falusi községek lakosaira nézve a 4-dik §. b) és c) pontjai alatt irva van.

6. §.

Követté választható mindenki, akárhol Magyarhonban választói joggal bir, ha életének 24-ik évét betöltötte és a törvény azon rendeletének, miszerint törvényhozási nyelv egyedül a magyar, megfelelni képes.

7. §.

A képviselőházban egyenlő szavazattal birandó 73 erdélyi követek a legközelebbi hongyülésre, következő felosztással fognak választatni:

a) Egyes községek által küldendő követek:

1. Kolozsvár küld . .	2
2. M. Vásárhely . .	2
3. Gyula-Fejérvár . .	2
4. Szamosujvár . .	2
5. Erzsébetváros . .	2
6. Abrudbánya . .	1
7. Vizakna	1
8. Vajda-Hunyad . .	1
9. Kézdi-Vásárhely .	1
10. Hátszeg	1
11. Sepsi-Sz.-György .	1
12. Udvarhely . . .	1
13. Ilyefalva . . .	1
14. Csik Szereda . .	1
15. Bereczk	1
16. Szék	1
17. Oláhfalu	1
18. Kolozs	1

b) Megyék, székely és szász székek — magyar és szász vidékek, szám szerint 25-ön, két két és igy összesen 50 követeket küldenek, kiknek választásába a kebelbeli városok közül csak azok folyhatnak be, melyek saját követküldési joggal fennebb felruházva nincsenek.

8. §.

A hol a törvényhatóság a szózatolás közbeni rend fentartása érdekében szükségesnek találja, minden egyes követ választására külön választó-kerület alakittathatik, tekintettel a területi és népességi arányra.

9. §.

Mindenik országgyülési követnek az országos pénztárból 5 pengő forint napi dij, és lakbér fejében évenkint 400 pengő forint fizettetik.

10. §.

Jelen törvény rendeletének foganatositására a királyi kormányszék oly megbizással hatalmaztatik fel, hogy a szózatjoggal biró tagok összeiratását s illetően megválasztását, minden e körül előfordulható nehézségek elháritása s a szózatlások közbeni rend fentartására szükséges intézkedések mellett (a magyarországi folyó 1848-ik évi 5 törvényczikk rendszabásait is, mennyiben azok ezen törvényczikkben irt vezéreszmékkel és körülményekkel összeférők, szemügyben tartva) haladéktalanul eszközölje, és általán a választások minden előkészületeit hováhamarább befejeztesse: hogy azok következtében a követválasztások illő időben megtörténhessenek.*)

III. Törvényczikk.

Nemzeti fegyveres erőről.

1. §.

A közbátorság biztositása végett Erdélyben is a lehető legrövidebb idő alatt alakittassék Nemzeti Örsereg, melynek egy része mozditható állapotba fog tartatni és ez rendes zsoldot huzni.

2. §.

Ezen alakitandó nemzeti mozditható örségnek száma és ennek, valamint az összes nemzeti örseregnek is felfegyverzése, begyakoroltatása és rendezése felöli intézkedésre, mint elrendeltetése szerénti alkalmazására is a Felelős Miniszterium felh.talmaztatik.

---

*) Ezen t. czikket a Függelék II. és III. száma alatt levő hiteles adatok szerint a király nevében megerősitette főherczeg ISTVÁN nádor; kihirdettette az országgyülésen és megyéken, a szerint volt a jul 2-ki pesti nemzeti gyülésre Erdélyben a választás; tehát az bir a törvényeknek minden kellékeivel, mivel a felhatalmazó királyi iratban a nádornak a végső szentesités nem volt kötelességévé téve.

3. §.

A jelenleg fegyvert viselő Székelyek jelen törvényczikk erejénél fogva Nemzetőröknek tekintetnek — ennek folytában

4. §.

A közöttök eddig fennállott törvénytelen katonáskodási viszonyok merőben eltöröltetnek és polgári, ugy családi, mint vagyoni viszonyaikot illető jogaikba vissza és a polgári törvényhatóság alá rendeltetnek s ettől függendnek. Azonban

5. §.

A jelen sulyos körülmények között, mivel a hon kül és bel bátorsága mindenfelől fenyegettetik, mivel az ország minden lakossai a közveszély fegyverreli meggátlására kötelesek, azért a fegyvert viselő (effectiv standbeli) székelység mind Nemzetőr köteles katonai rendes fegyelem mellett katonáskodni, és a király és hon bizton számot is tart arra, hogy a hon védelme körüli kötelességét egész készséggel és buzgósággal teljesitendi; önként értetik azonban, hogy ezen kötelezettsége jelen alakjában csakis a közelebbi közös hongyülésnek a hon védelem tárgyában teendő intézkedéseig tartand. — Mely közidőre is rendeltetik.

a) Ezen fegyveres (effectiv Stand) őrség, valamint szolgálata, ugy gyakorlatai alkalmával is mindenkor rendes zsoldot huzand, midőn pedig törvényhatósága határain kivül rendeltetnék, a rendes zsoldon kivül ruházattal is elláttatik, a köztár eszközeiből.

b) Tiszteknek ezentul csak magyarul tudó hazafiak alkalmaztatnak, a meglévő al- és főtisztek közül pedig, a kik más helyre nem alkalmaztathatnának, rangjuk, fizetésök iránt biztositattnak.

6. §.

A miniszterium intézkedni fog, hogy a hivatalos irások, jegyzőkönyvek és parancsszavak magyarul legyenek.

7. §.

A fegyveres székelyeken (effectiv standbeliek) kivüli minden székelyek a közöttök lakó primorokkal, nemesekkel és minden más lakosokkal egyenlő nemzetőri kötelezettség alá helyeztetnek, és ennek folytán rendeltetik ezeknek haladék nélküli őrseregé alakitása, felfegyverzése s egyenlő szolgálat teljesitése, az ország minden nemzetőreivel együtt.

8. §.

E törvényben kifejezett irányeszmék szerénti haladék nélküli intézkedésre a miniszterium felhatalmaztatik.

9. §.

A székelységen kivüli határőrségnek azon részére, hol polgári helyhatóság is van, a fönnebb irtak értelme által kiterjed, a többire nézve pedig addig is, mig állapotjuknak hazánk alkotmányos rendszeréhez illesztése a törvényhozás által lehető legrövidebb idő alatt eszközöltethetnék, az 5. §. **a)** pontja alatti kedvezék oly hozzáadással terjesztetik ki,

hogy a hol az őrkatonák eddig ruházattal, általán el voltak látva, azon könnyebbségben ezután is megtartatnak; — e seregnek is a trón és haza megtartása körüli eddigi hű szolgálatára a törvényhozás bizton számit és arra ezennel kötelezi is.*)

IV. Törvényczikkely.

Az urbériségeken feküdt uri szolgálat (robott) dézma és pénzbeli fizetések kisajátitásáról.

Az urbériségeken (colonicaturákon) eddig feküdt uri szolgálat (robott) dézma és pénzbeli fizetések e törvény által eltöröltetnek.

1. §.

A törvényhozás a magán földesurak kármentesitését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezi.

2. §.

Ő Felsége a magán földesuraknak akkénti kármentesitése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal fölérő tőkeérték részökre a közállomány által hiány nélkül kifizettessék, a legközelebbi országgyülésnek részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar ministeriuma által előterjesztetni.

3. §.

A földesurak által eddig vett dézma szedése megszünvén, önként következőben elenyészik a földesurak kötelezettsége is ugyanazon dézma után járt királyi haszonbér ezutáni fizetésére nézve.

4. §.

A helységek polgárai (eddigi jobbágyok és zsellérek) azon telkek és földek használatában, melyek kezekben találtatnak, bárminő természetüek legyenek is azok, nem fognak bíróság közbejötte nélkül háborgattathatni, sem legeltetési, faizási, nádlási rendes és folytonos eddigi haszonvételeikben megszorittatni, — mindazonáltal, ha valamely telek és föld, melynek természete kérdés alá jött, a következő §-ban irt bíróság elitélése nyomán tiszta majorságnak találtatik: az illető urbéres az elmaradott haszonvételt is megtériteni köteles lesz. Épitményekre fordítandó fa adása azonban ezentul megszüntettetik; egyszersmind az erdők jó karban tartására felügyelni a törvényhatóságoknak szoros kötelességökké tétetik.

*) A mint ezen t. czikknek már alakja is mutatja, ez a RR. törvényjavallata volt, mely a julius 2-án tartott országgyülés 25. j. k. száma alatt tett inditvány és határozás következtében, azon hó 3-án 28. j. k. sz. alatt volt hozva és megállitva, s ugyanazon nap délután 33. sz. alatt megerősités végett a királyi Felséghez s annak szorgalmazására a nádorhoz és magyar ministeriumhoz a (II.) választási törvényczikkel együtt felterjesztve. A II-at megerősitette a nádor, de a III-kat sem a fejedelem, sem a nádor.

5. §.

A magyar ministerium egy főbiróságot és albiróságot, szükséges számmal fog haladéktalanul alkotni és működésbe tenni a végre: hogy azon eseteket, melyekben a földesurak és volt urbéreseik közt a föld természete fölött kérdés forog fenn, az erdélyi törvények és magánjog elvei szerint summásan elitéljék. — Ezen utoni itéletnyerés előtt, valamint földjétől, a mely kezén van, meg nem fosztathatik, ugy általán semminemü praestatióra nem kényszerittethetik (a következő 6. §-ban irtak kivételével) egy urbéres is.

6. §.

Székely földön a tiszta majorságok közé értetik a székely örökség (siculica haereditas); ennélfogva, minthogy az adófizető és fegyvert viselő székelyek jószágai köztudat szerint többnyire tiszta székely örökségek, az ezeken lakó colonusokra azon mentesség, mely más urbéresekre nézve e törvény nyomán rögtön életbe lép, csak azon esetben terjedhet ki, ha az emlitett adófizető és fegyvert viselő székely tulajdonosok az ezelőtti §-ban irt biróságok előtt be nem bizonyithatnák: hogy valamely telek és föld, mely colonusaik kezén van, majorság vagy székely örökség.

7. §.

Összesités és birtok-elkülönzés törvényes utoni eszközölhetése nyilván fenhagyatik, miről részletileg intézkedni a közelebbi közös törvényhozás feladata leend.

8. §.

Szöllők, mennyiben nem urbéri állományok közé tartozott helyekből fölfogvák, a dézmaadás alól kivett helyek közé nem értetnek; a korcsmajog és egyéb kisebb kir. javadalmak (regalék) eddigi birtokosaik használatában hagyatnak.

9. §.

Úri és harmadnapos székek megszüntettetvén, a helységek polgárainak mind polgári, mind bünperei illető helyhatósági törvényszékekre utasittatnak.

10. §.

Oly földbirtokos ellen, kinek birtokához e törvény kihirdettetése előtti urbériség volt kapcsolva, semmi ezen törvény kihirdettetése előtti adósági követelések — a kereskedői és mesteremberi kamatlan contók kivételével — a törvény további rendeletéig föl nem mondhatók és csupán a törvényes kamatok nem fizetése iránti követelések vétethetnek föl rajta birói eljárás útján; az adósságtőkére nézve a statustól nyerendő kárpótlék is biztositéki alapul szolgálván.*)

*) Ezen t. czikkre nézve a felvilágositó jegyzést lásd a következő (V.)-nek végén.

V. Törvényczikkely.

Az urbéri kisajátitott magán uri javadalmak státusadóssággá változtatásáról.

1. §.

A magyarországi, folyó 1848-dik évi XII-ik törvényczikket Erdély törvényhozása is ezennel egész kiterjedésében magáévá teszi — minek folytán

2. §.

Az erdélyi volt urbéresek kisajátitott tartozásainak volt földesuraik részére leendő kármentesitése alapjául ő felsége kegyes jóváhagyásával az Erdély keblébeni kincstári és országos egyéb jövedelmek általán, különösen pedig mennyire kiérők leendenek, a sóaknák jövedelmei kötteinek le kijelölt hypotheca gyanánt; melyek is alapjául lesznek szolgálandók e kármentesités czélszerübb foganatositása végett netalán fölveendő országos kölcsönnek is; mi iránt a magyar miniszterium (melynek igazgatása alá e kármentesités kezelése minden esetre tartozni fog) az előbbi §-ban elfogadott magyarországi törvény nyomán és a legközelebbi hongyülésen törvényjavaslatot terjesztend elő.

3. §.

Az elfogadott magyarországi XII-dik törvényczikk 4-dik §-ának Erdélyre alkalmazásául az igazság-miniszterium a földesuri kisajátitott haszon megbecsülésének helyessége ellen támadható kifogások summás megitélésére Erdély számára is — mely e részben 6-ik kerületként tekintendő — egy 5 tagból álló és a státus által dijazandó választmányt nevezend haladék nélkül ki.*)

*) Ezen t. czikkek a junius 6-án tartott országos ülésben a 36. j. k. sz. alatt napirendre tüzött tárgyalás es hozott végzés következtében lonek alkotva s jun. 7-én 42. sz. alatt megerösités végett a királyi Felséghez és nádorhoz s magyar ministeriumhoz elküldve; megerösitve leérkeztek jul. 6n, tárgyaltattak 69. j. k. sz. alatt, s szentesités végett egy példányban a kir. Felséghez, másban annak szorgalmazására a nádorhoz és magyar ministeriumhoz felküldetni határoztattak oly kéréssel, hogy mivel a m. országi nemzeti gyülés már elkezdődött s mig a szentesités lejöhetne, addig ez országgyülés hihetően be lesz zárva, ez okból ő Felsége ezen szentesitendő t. czikkeket kihirdetés végett a magyarhoni közös országgyülésre küldené le. Az igy elkészitett t. czikkek jul. 8. 77. j. k. sz. alatt elküldettek. Erre következőleg julius 18. az országgyülés bezáratván, a törvényczikkek szentesitésére idő nem maradt. (A megerösitési leiratot, valamint a beczikkelyezési előzményt lásd a Függelékben IV. V. számalatt.

VI. Törvényczikkely.

Az urbéri viszonyok elenyésztetésének testületek irányábani következéséről, és a IV-ik törvényczikkely rendelkezése alá foglalt dézmákon kivűli egyéb dézmákról.

1. §.

Azon igényeknek, melyek az urbériségeken eddig feküdtek, és a IV-ik törvényczikkely által testületek irányában is teljesleg megszüntetett uri szolgálat, dézma és pénzbeli fizetések, ugy a testületek birtokába akár örökös szerződés, akár királyi adomány által jutott, s szintén eltörlött fiscusi dézmák fejébeni kárpótlék iránt, testületeket illetően, fennforoghatnak,— a legközelebbi közös törvényhozás általi elintéztetése végett a miniszterium törvényjavaslatot fog az I-sö törvényczikkely 2-ik §-ához képest előterjeszteni; mely alkalommal a szász nemzet törvényszerü igényeire is tekintet leend.

2. §.

Minden dézma, melylyel akárki is mint tulajdonjoggal birt helyén feküdt járandósággal eddig tartozott, átalán és minden különbség nélkül eltöröltetik.

3. §.

Az előbbi § rendszabályából önként következően megszüntettetik azon confirmationis taxa és census cathedraticus, mely azon lelkészek által, kik eddig a szász törvényhatóságokban a dézmában részesültek — fizettetett; — megszüntettetik a principis legatum név alatt ismeretes hagyományozási kötelezettség; és megszüntettetik átalán minden olyan teherviselés, mely akár testület, akár egyén részéről a dézmaszedés fejében teljesittetett eddig.

4. §.

A szász törvényhatóságokbeli lelkészek, minthogy e telőfélbeni évre a census cathedraticust már nagy részint megfizették, ez évi szolgálataiknak ellenben még eddig szintc semmi jutalmát nem vették, — egy átalános rögtönös rendezési lehetetlenséget is tekintetbe vevén, — nem ugyan dézmajárandóság czime alatt — mely örökre el van törölve, hanem mint e folyó évre illő papi bért, venni fogják az idén saját vallásokbeli hallgatóiktól mindazt, a mit eddigelő csupán azoktól kaptak.

5. §.

Az előbbi § rendszabálya szász törvényhatóságokbeli némely lelkészek jövedelmét aránytalanul megröviditvén, hogy ezen szász lelkészek szintugy, valamint a dézmák általános eltörlése nyomán életmódjuk szükséges mennyiségétől elesett minden más egyházi személyek is illő kepe nélkül ez évben se maradjanak, a felől a ministerium (addig is, mig a közös törvényhozás a magyarországi, folyó 1848-ki XXII-ik t. czikk 3-ik §-sa nyomán intézkedhetnék) az illető hatóságok közvetitésével haladék-

talanul rendelkezendik; valamint arról is: hogy a szebeni árva- és lelenczház növendékeinek mellőzhetlen szükségei, mennyiben azok más fönnmaradó kutfőkből ki nem telnének — az álladalom által pótoltassanak.

6. §.

Mennyiben fiscusi dézma magáncsaládok birtokába akár örökös szerződés, akár királyi adomány által jutott, a tulajdonos magáncsaládoknak a közálladalom által leendő kármentesitése biztositatván, ezen kármentesités iránt ő Felsége, magyar ministeriuma által a legközelebbi országgyülés elébe részletes törvényjavaslatot fog előterjeszteni.

VII. Törvényczikkely

A közös teherviselésről.

A magyarországi, folyó 1848-dik évi VIII-dik t. czikk egész kiterjedésében elfogadtatván, annak kötelező ereje ezennel Erdélyre is kiterjesztetik.

VIII. Törvényczikkely.

Sajtótörvény.

A magyarországi törvényhozás folyó 1848-dik évi XVIII-dik törvényczikke ideiglen Erdélyre is kiterjesztetik.

IX. Törvényczikkely.

A bevett vallások teljes jogegyenlőségéről.

1. §.

E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetek (melyek közé a nem egyesült görög szertartásuak is értetnek) nemzetkülönbség nélkül teljes és tökéletes jogegyenlőséggel birnak, mind vallásgyakorlási, mind vegyes-házassági viszonyok, mind politikai igények tekintetében.

2. §.

A hat heti oktatás és különböző vallásuaknak egymás iskoláiban i tanulhatások iránti minden megszoritás meg van szüntetve. Téritési izgatások és vallásbeli versenygést előidéző tények, mint büntettek lesznek fenyitendők.

X. Törvényczikkely.

A közlekedések előmozditásáról.

A folyó 1848-dik évi magyarországi XXX-dik törvényczikkben közlekedés előmozditására tett intézkedést, az abban utalványozott alapból arányosan háromlandó terü elvállalása mellett, azon meggyőződéssel nyilvánitja e törvényhozó testület Erdélyre is kiterjedőnek, hogy annak jótékonyságai Magyarhon e részében is mihamarább élvezendő eredményekben fognak jelentkezni.

XI. Törvényczikkely.

Sóárról és sós kútakról.

1. §.

A kősó ára az Unio következtében följebb nem emeltetik.

2. §.

A sós kútak a hazai törvények értelmében szabadon lesznek használhatók.

3. §.

Addig is, mig a só áráról országosan rendelkezni lehetne, az apró só vizbe vetése betiltatik, s ezen sónak ára ideiglenesen is szállittassék le a lehetőségig a miniszterium által.*)

*)Ezen VI. VII. VIII. IX. X. és XI. t. czikkek a jun. 6-ki országos ülésben 37. j. könyvi szám alatt tett inditvány folytán a junius 10-ki ülés 47. j. k. száma alatt lönek alkotva, a junius 19-ki ülés 53. j. k. száma alatt a királyi Felséghez és nádorhoz intézett kisérő feliratokkal együtt megállittattak s folytatólag a délutáni ülésből 55. j. k. sz. alatt felterjesztettek; de megerösitésökre az országgyülés hirtelen bezáratása miatt idő nem maradt. (Lásd az országgyülési bezáró kir. rendeletet és az akkori kincstárnok mint helyettes kormányzó bezáró és a királyi biztostól elbucsuzó beszédeit a Függelék-ben VI. VII. VIII. sz. alatt.)

FÜGGELÉK.

I.

Az erdélyi országgyülést egybehivó kir. leirat.

2519. 1848. udv. sz.

ELSŐ FERDINÁND,

Istennek kegyelméből Ausztriai Császár, Magyar- és Csehország e néven Ötödik Apostoli Királya, ugy Lombardia, Velencze, Galliczia, Lodomeria és Illyria Királya, Ausztria Főherczege, Erdély Nagy-Fejedelme és Székelyek Grófja sat.

Méltóságos, Tisztelendő, Tekintetes, Nagyságos, Tiuztes és Vitézlő, Nemes, Okos, Értelmes őszintén kedvelt Hiveink!

A jelenkor eseményei többféle fontosságu törvényes intézkedéseket igényelvén, hogy atyai szivünk vonzalma szerint, kedvelt Erdély Nagy-Fejedelemségünk Karaival és Rendeivel tanácskozhassunk, folyó 1848-ik évi pünkösd hava 29-kére szabad királyi Kolozsvár városunkban közországgyülést rendelendőnek és hirdetendőnek elhatároztuk, és arra tekintetes és nagyságos báró Puchner Antal, valóságos belső titkos tanácsosunkat, Mária Therezia jeles katonai rend lovagát, Leopold császári rend közép keresztesét, orosz császári Sz. György és Sz. Wladimir rendek 4-ik osztályu, ugy a pápai Sz. György rend nagy- és a szicziliai királyi Sz. György katonai rend középkeresztes vitézét, altábornagyunkat, harmadik sorszámu gyalog ezred tulajdonosát, és az emlitett Nagy-Fejedelemségünkben Hadi-főkormányzónkat, teljes hatalmu királyi Biztosunknak kineveztük. Mi végre kegyes királyi előterjesztményeinket Nektek hű Karainknak és Rendeinknek a következőkben nyilvánitjuk; és pedig:

1-ör, hogy minden más tárgy feletti tanácskozást megelőzőleg az üresség be jött erdélyi Udvari Korlátnoki hivatalra a választást az 1791-ik évi 20-ik törvényczikk értelmében vigyétek véghez, és azt, Előnkbe, kegyelmes kinevezésünk mellett, haladék nélkül terjeszszétek fel. Nemkülönben

2-or, hogy azon Nagy-Fejedelemségbeni királyi Táblánknál megüresült Elnöki hivatalra is hasonlólag választszatok és azon választást Felségünkhöz megerősités végett küldjétek fel.

3-or, hogy Erdélynek Magyarországgali egyesitése kérdésére nézve, a közelebb mult országgyülés végével, jelesen 1847-ik év Szent András hava 3-kán kelt felirástok nyomán, a fennálló honi törvényekhez, a három nemzet alkotmányos viszonyaihoz és a tárgy fontosságához képest komolyan tanácskozzatok.

4-er, hogy minekutána abbeli atyai szándékunkat, miszerint az urbéresek sorsán minden módon és mennél előbb segitve legyen, folyó évi Sz. György hava 3-kán királyi kormányszékünkhez intézett kegyelmes leiratunkban kinyilatkoztattuk, ehhez képest a létező urbéri viszonyoknak, a jelen körülményeket tekintve, az illető földesuraknak adandó méltányos kárpótlás melletti megszüntetése iránt tanácskozástokat akkép siettessétek, hogy az e tárgyban legfelsőbb jóváhagyásunk alá terjesztendő és általunk megerősitendő törvényeket, még a jelen országgyülés folyama alatt kihirdetni és teljesedésbe vétetni lehessen.

5-ör, hogy a közterheknek az ország minden lakosai között személykülönbség nélküli aránylagos hordozása iránt, czélszerüleg tanácskozzatok.

6-or arról is végezzetek, hogy Erdélynek nagy részét lakó oláhok állapota, mind polgári, mind vallási jogok tekintetében, hozandó törvény által biztositassék; és

7-er hogy a szabad sajtóvali élés és ebbéli kihágások korlátolása iránt czélarányos törvényjavaslatot terjeszszetek fel.

És ezek azok, mikre nézve, kedvelt Karaink és Rendeink, komoly tanácskozástokat, a haza állandó javára czélzó, tapasztalt buzgóságtok szerint, teljes bizodalommal felhivjuk.

Kikhez egyébiránt császári királyi kegyelmünk- és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradunk. Kelt birodalmi fővárosunkban Bécsben, Ausztriában, pünkösd hava ötödik napján, az Ur ezer nyolczszáz negyvennyolczadik, uralkodásunknak pedig tizennegyedik évében.

FERDINAND.

B. Apor Lázár,

Ő Császári királyi apostoli Felségének saját parancsára:

Szentgyörgyi Imre.

II.

Az további törv. czikkek megerősitését főherczeg István nádorra bizó kir. leirat.

3210.

1848.

FERDINÁND

Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Magyar és Csehország e néven Ötödik, Dalmát, Horvát, Tót, Halics, Lodomérországok Apostoli Királya, Lombardia, Velencze és Illyria Királya, Erdély Nagy-Fejedelme és Székelyek Ispánja stb.

Méltóságos, Tisztelendő, Nagyságos, Nemes, Nemzetes és Vitézlő, okos és gondos, őszintén s illetőleg kedvelt Híveink!

Miután Erdély Nagyfejedelemségünknek Magyarországgal egygyé alakitásáról általatok hű KK-ink RR-ink által alkotott törvényjavaslatot, folyó év pünkösdhó 30-án kelt alázatos felirástok következéséül, az arról mai napon tihozzátok bocsátott királyi leiratnak értelmében megerősitettük, — hogy e folyó év Sz. Jakab hó 2-ik napjára kitűzött magyarországi közös országos gyülésen Erdély is követei által megjelenhessen, — s e végre a választások kellő időben az illető törvényhatóságok által végbe vitethessenek, — kedves öcsénket **Istvánt** ausztriai főherczeget, Magyarország Nádorispánját, és ugyanott királyi Helytartónkat ezennel meghatalmazzuk, hogy azon törvényjavaslatokra nézve, melyeket Ti hű KK-ink és RR-ink a választás módjáról alkotandatok, önbelátása szerint a királyi szentesitést megadja. — Melyhez képest a teljesitendőket teljesiteni el ne mulaszszátok.

Kiknek többire Császári Királyi kegyelmünkkel kegyesen hajlandók maradunk. Kelt Innsbruck városunkban, Szent Iván hó 10-dik napján, az Urnak ezer nyolczszáz negyvennyolczadik, országlásunknak pedig tizennegyedik évében.

FERDINÁND

B. Apor Lázár

Ő Császári királyi apostoli Felségének saját parancsára:

Szentgyörgyi Imre,

III.

Főhg István nádornak a II. t. czikket megerősitő rendelete

367. eln.

B. **RENDELET.**

Miután ő Felsége, legkegyelmesebb koronás királyunk, az Erdélynek Magyarországgali egyesitése iránt hozott törvényjavaslatot megerősitette volna; a végből, hogy a f. é. julius 2-ra kitűzött magyarországi közös országgyülésen követei által Erdély is megjelenhessen, s e végre a választások az illető törvényhatóságok által végbevitessenek, engemet felhatalmazott, azon törvényjavaslatokra nézve, melyeket Erdély hű Karai és Rendei a választás módjáról alkotandnak, önbelátásom szerint a királyi szentesitést legmagasb nevében megadni; mely legkegyelmesb meghatalmazásnál fogva, a választásról alkotott törvényt, melyet Erdély Karai és Rendei f. év junius 3-ról ő Felsége magas szine elébe fölterjesztének, ez ide mellékelt alakban ezennel megerősitem és megszentesitem.

Egyszersmind megegyezvén abban, hogy Erdély hű karainak és rendeinek kijelentett kivánata szerint, a két haza egyesülése részleteinek meghatározása iránt kinevezett bizottmány tagjai közé Kolozsvár városának követe Gyergyai Ferencz is besoroztassék.

Minthogy pedig a két testvérhaza már törvény által szentesitett frigynél fogva is egyesült, és a megerősitett választási törvény által Erdély népeinek a közös törvényhozásba való befolyás biztositatott; minthogy továbbá az egyesülésnek király és nemzet közös akaratával lett kimondása után a törvényhozó hatalom csak az egyesült haza országgyülésén gyakoroltathatik: ennélfogva Erdély hű karai és rendei minden egyéb törvényhozási kérdéseket e f. é. julius 2-ra Pestre összehivott országgyülésre halasztván, hazafiui lelkes igyekezetöket oda forditsák, hogy a követválasztások azonnal rendeltessenek meg; következőleg minden még függőben és tanácskozás alatt levő tárgyak az egyesült országgyülésre átteendők, hol azok az örök igazság és méltány alapjain, testvéri szeretettel és az emberi s polgári jogok s érdekek teljes kiméléséve fognak megfejtetni.

Kelt Buda-Pesten, junius 19-én 1848.

ISTVÁN NÁDOR m. k.
k. helytartó.

Belügyminiszter
Szemere Bertalan m. k.

IV.

A IV. és V. t. czikket megerősitő királyi leirat.

3235.
848.

Első **Ferdinánd**, Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Magyar- és Csehország e néven Ötödik Apostoli Királya, ugy Lombárdia, Velencze, Galliczia, Lodomeria és Illyria Királya, Ausztria Főherczege, Erdély Nagyfejedelme és Székelyek Grófja stb.

Méltóságos, Tisztelendő, Tekintetes, Nagyságos, Nemzetes, Tisztes és Vitézlő, Nemes, Okos, Értelmes, őszintén kedvelt Hiveink! Az urbériségeken feküdt uri szolgálat, dézma és pénzbeli fizetések kisajátitásáról, és az urbéri kisajátitott magán uri javadalmak státusadóssággá változtatásáról szóló, folyó év Szent-Iván-hó 7-dik napjáról költ alázatos felirástokhoz mellékelt IV-ik és V-ik törvényjavaslatok a szokott módon Előnkbe terjesztetvén, azokat az ide mellékelt alakokban kegyelmesen megerősitettük.

Melyeket ezennel oly végre küldünk nektek, hű Karaink és Rendeink, vissza, hogy azokat a jelen hongyülésről általatok felterjesztett és Felségünk által már kegyelmesen megerősitett törvényczikkekkel együtt legfelsőbb királyi szentesitésünk végett a szokott modorban Felségünk elébe terjeszteni siessetek. Kiknek egyébiránt Császári Királyi kegyelmünk- és kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradunk.

Kelt Innsbruckban, junius 22-én 1848. esztendőben, kormányunk 1 ak pedig tizennegyedik évében.

Ferdinánd.

B. Apor Lázár.

Eő Császári Királyi Apostoli Felségének
saját parancsára:
Szentgyörgyi Imre

V.

ELŐBESZÉD

A IV- és V-ik törvényczikkeknek Ő Felsége elébe végszentesitési végetti felküldése alkalmakor. Kolozsvártt julius 8-án 1848.

Urunk ő cs. k. Felsége Első Ferdinándnak, Ausztria császárjának, Magyarhon e néven ötödik apost. királyának, Erdély nagyfejedelmének és székelyek ispánjának 1848-ik év pünkösd hava 5-kén költ k. k. leirata következtében, mi Erdély Nagyfejedelemségének ugyanezen 1848-ik év pünkösd hava 29-ik napján e Nagyfejedelemségnek szabad királyi Kolozsvár városában kitűzött országgyülésére összegyült Karai és Rendei, több országgyülésileg tárgyalt közügyek közt az urbériségeken feküdt uri szolgálat (robot), dézma és pénzbeli fizetések kisajátitásáról és az urbéri kisajátitott magán uri javadalmak státusadóssággá változtatásáról törvényczikkeket alkottunk, melyeket alázatos feliratunk mellett ő Felsége szentséges szine elibe kegyelmes megerősités végett felterjesztetvén s a királyi kegyelmes megerősitést ő Felségének Innsbruckban folyó év junius 22-én 32. 35. sz. alatt kelt leiratánál fogva meg is nyervén, azokat legfelsőbb szentesités végett ezennel felterjesztjük, alázatosan esedezvén, hogy ezen törvényczikkeket legfelsőbb királyi aláirásával szentesiteni, törvényeink könyvébe igtattatni és mind ő Felsége kegyelmesen megtartani, mind mások által megtartatni méltóztassék.

Mely törvényczikkeknek tartalma ez :
(következnek az IV és V. t. cz.)

— — — — — — —

Az erdélyi Nagyfejedelemség három nemzetü összes Karai- és Rendeinek közgyüléséből, Kolozsvártt jul. 8-án 1848.

VI.

A magyar miniszterium szerencséltető irata az erdélyi KK. és RR-hez.*)

Erdély országosan egybesereglett

Karainak és Rendeinek!

Erdélynek Magyarországgali egyesülése forró örömmel tölté lelkünket. Boldogitóbb és egyuttal fontosabb eseménynek hire nem juthatott hozzánk.

Meg voltunk lepetve nem az örömnek véletlenségétől — mert mi teljes hittel reméltük a két testvér-nemzet egygyéölelkezését, — de meg voltunk lepetve azon büszke öntudat nagyságától, hogy egyesülten, e hazát többé sem ármány, sem erőszak nem leend megdönteni képes.

S nem késtünk mindent elkövetni, hogy az egyesülés iránti törvény a Fejedelem által is szentesittessék. A ministerelnök rögtön utazott az országos küldöttekkel koronás királyunkhoz, hogy fejedelmi szavát és áldását sietve kikérje a testvéri frigyre. És nem tért elébb vissza, mint a bevégzett viszontegyesülésben meghozta jövendő nagyságunk örök alapját.

Mig hajdan e két hon egy vala, mindnyájunkat nagyság, fény és nemzeti dicsőség környezett. A mely nap elszakadtunk egymástól, azon nap kezdtünk gyengülni, aljasulni és szolgaságba jutni. Egyesült erőnken megtört a hóditók hatalma, szétválasztva egyenként rabokká lettünk és eltüntünk az önálló nemzetek sorából.

Minket Isten, közös vérkötelék és nemzeti multunk testvérekké parancsol lenni, nem csak szomszédokká, mint eddigelé voltunk. A szomszéd nem sokat törődik szomszéda sorsával. Mi Erdélynek és Magyarországnak minden lakosai több vagyunk egymásnak. Testvérek vagyunk — a kik szeretik egymást, közös boldogságot akarnak, s egyik a másik javáért élni kiván és halni tartozik.

---

*) A helyzet és hozott törvények felvilágositása végett szükségesnek látom a magyar miniszteriumnak az Unio kimondásakor, a belügyminiszternek az ország közigazgatása átvételekori leiratait ezen és a következő szám alatt közzétenni.

Az Unio e nemzeti testvérségnek újabb, nyilvános elismerése Europa szine előtt. A mit a vér egyesitett, ezredéves közös történet örömei és fájdalmai szantesitettek, — azt ma örökké megtartandónak nyiltan bevalljuk a világ előtt.

És e két honnak s minden népeinek egyesülése még többet is jelent. Jelenti azt, hogy mi ismét, mint egykoron, közös erővel, közös kitűréssel és buzgósággal azon törekvendünk, hogy Magyarország nagy és boldog legyen, népe hatalmas és dicsővé váljék.

Ez legyen első és legszebb gyümölcse három százados elszakadásunk utáni testvéri egyesülésünknek.

Mi elválva is egyek valánk. A tettleges egyesülést most megszentesitő koronás királyunk fejedelmi szava. Nincs egyéb hátra, minthogy Isten áldása koronázza meg e szövetséget, a mely minden nyelvü és vallásu népekre nézve a szabadság, egyenlőség és testvériség örökké szent elveit fogja hinni, vallani és alkalmazni.

Buda-Pest, junius 14-kén, 1848.

G. Széchenyi István, m.k.
Kossuth Lajos, m. k.
Klauzál Gábor, m. k.
B. Eötvös József, m. k.

G. Batthyány L. m. k.
Deák Ferencz, m. k.
Szemere Ber., m. k.
Mészáros Lázár, m.k.
hadügy-minister.

7783. 1848. kormányszéki szám.

VII.

Belügyminiszteri leirat Erdély közigazgatása átvételekor.

Az erdélyi királyi Kormányszéknek!

A miután századokon keresztül epedénk, beteljesedett. Magyarország az egyesülés nagy szavát kimondván, kezét nyujtá; ti erdélyiek, mint testvéreink, elfogadtátok azt, és koronás királyunk magas hozzájárulásával megáldotta és végrehajtotta a szent frigyet.

A két haza tehát teljesen egygyé lön fejedelmében, törvényhozásában, kormányában; s bármi névvel nevezzék magokat határai közt a különbféle nyelvü és vallásu népek, mindnyájan testvérek vagyunk, s jog és szabadság tekintetében nincs és nem lesz s nem lehet közöttünk különbség.

Ez egyesülésben szivünk legmelegebb vágyai teljesedtek. Ez egyesülés az elválásnak hazafiui bánatát szüntette meg keblünkben. Ez egyesülés által le van rakva azon talap, melyen a közös ország népei jóllétének és dicsőségének óriás szobra fog fölemelkedni.

Történetünk új kiindulási ponton áll. A megszakadás korában sinylődtünk, az egyesülés után erőnk, hirünk, nevünk virágozni fog.

De kell, hogy a mely ország törvényhozására és a végrehajtó hatalomra nézve egygyé lett, lélekben és szivben, irányban és akaratban is egy legyen.

Épen a szabadság hajnalába esik viszonegyesülésünk. Boldog jele az időnek. Szent elveinek utmutatása mellett haladjunk előre. Testvéreknek kell lennünk nem csak név szerint, de a jogokban is s hatalmunk ugy, mint jogszerü érdekeink benn és künn tiszteletben fognak tartatni.

Üdvezlünk titeket testvéreink, — testvéreink minden nyelv- és vallásküloönbség nélkül! Üdvözlünk ugy a nemzet, mint a magunk nevében!

Az Unio napja reátok és reánk nézve is a boldogság, a dicsőség és a szerencse napja.

A két haza egy lett, határai közt nincs többé különbség.

A két nemzet egy lett, egymásnak minden jogaival és szabadságaival bir.

A nyelv és vallás sem ad, sem vesz el jogot. A törvény előtti egyenlőség elvére lesz alkotmányunk fektetve.

Igazság és méltány lesz jelszavunk.

Ily nézetekkel veszszük át ő Felsége nevében Erdély kormányát. A hatalmat hozzá ti adátok; a bizodalmat mi kérjük tőletek.

Szerencsésb időben az Unio nem történhetett. Épen most van az egyesülésre a legnagyobb szükség. Tudjátok : a haza veszélyben van. Éljük a szabadság és veszély napjait egyetemben. A királyi szék állandósága és a haza épsége roskadoz. Tehát e kettőnek megmentése körül találkozunk elsőbben is. Most mindenek előtt vivnunk és áldoznunk kell, hogy utóbb a szabadság jótétemányeit biztosságban élvezhessük.

Éljen az egyesült haza ! Védelem a királyi széknek ! Testvéri egyenlőség az ország minden népei között !

Budapest, junius 14. 1848.

az összes miniszterek nevében
belügyminiszter
Szemere Bertalan m. k.

66. 1848. Országos j. könyvi sz.

VIII.

Erdély KK-nak és RR-einek köszönő-irata gr. Bathyáni Lajos miniszterelnökhöz.

Tisztelt miniszterelnök ur!

Felséges királyunknál Innsbruckban járt követeinktől megértvén azon becses fáradozást, melyet a két Magyarhon egygyé alakitásáról alkotott törvényczikk megerősitésének kieszközlése körül, a haza s királyi trón érdekében magas polgári állásához illő hazafiui buzgalommal tett, felhiva érezzük magunkat, annak teljes mértékbeni méltánylása tanujeléül, Önnek ezennel köszönetünket nyilvánitni, rokon érzettel levén

Tisztelt miniszterelnök urnak

polgártársai:

Erdély KK és RR.

IX.

Első Ferdinánd,

Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Magyar- és Csehország e néven Ötödik Apostoli Királya, ugy Lombardia, Velencze, Galiczia, Lodomér és Illyria Királya. Ausztria Főherczege, Erdély Nagy-Fejedelme és Székelyek Grófja sat.

Méltóságos, Tisztelendő, Tekéntetes, Nagyságos, Nemzetes, Tisztes és Vitézlő, Nemes és Okos, Értelmes, őszintén kedvelt Hiveink! Minekutána hiv népeinket minden időben tehetségünk szerint boldogitani ktvánó atyai gondoskodásunktól vezéreltetve, a mostani általános forradalmak kitörései által komolylyá vált idő körülményeihez képesti czélarányos intézetek megfontolására és korszerü törvények alkotására, a jelen országgyülést sürgetőleg egybehivni kegyelmesen meghatároztuk, — Ti pedig, hiv Karaink és Rendeink, eddigi tanácskozástok üdvös eredményei által a körülmények sürgető voltához képest, a fontos feladatnak erőteljesen megfelelni igyekeztetek volna: minthogy egyfelől kedvelt Erdély Nagy-Fejedelemségünknek Magyarországunkkali jövendő egyesüléséről alkotott, és általunk kegyelmesen helybenhagyott törvényczikket szokott modorban legfelsőbb aláirásunkkal már szentesitettük, másfelől pedig kedvelt Magyarországunknak közgyülését, hol ezután Erdély képviselői is részt fognak venni, megrendeltük, annakokáért kedvelt erdélyi Nagy-Fejedelemségünk jelen országgyülését, mihelyt a fennérdekelt kegyelmes szentesitésünk által törvénynyé vált, Erdély- és Magyarországunk egybecsatolását megalapitó törvényczik körében kihirdettetett, azonnal és rögtön megszüntetni, eloszlatni kegyelmesen határoztuk.

Midőn ezen legfelsőbb királyi akaratunkat Nektek, hü Karaink és Rendeink, illő méltánylás és pontos megtartás végett ezennel nyilvánitjuk, egyszersmind Császári Királyi Kegyelmünk- és Kegyelmességünkkel állandóan hajlandók maradtunk. Költ Innsbruckban, Szent Jakab hava tizenegyedik napján, az Urnak ezer nyolczszáz negyvennyolczadik, országlásunknak pedig tizennegyedik évében.

FERDINÁND.

Apor Lázár.

Eő császári királyi apostoli Felségének saját parancsára:

Czák Károly.

77. 1848. Országgy. j. k. szám.

X.

Erd. kir. kincstárnok gr. Mikó Imre, mint kormányzói helyettes, országgyülést bezáró beszéde 1848-n.

Tekintetes Karok és Rendek !

Sirjánál egy háromszázados multnak, bölcsőjénél egy — akarja Isten — végtelen jövendőnek, idvezlem a tek. KK. és RR-ket lelkem teljes örömével.

E nappal Erdély törvényhozási története bevégződik. Életünk, történetünk, csermelyként — mely az Oceánba ömlik — a nagy Magyarhon közéletébe, törvényhozásába olvad bele.

Ünnepélyesebb szakát nem ismerem történetünknek, mint a melynek bevégzését megszentelni jelenleg — gyéren bár — egybeseregelve vagyunk.

Visszafutok gondolatimban a lefolyt századok emlékezetes eseményeire, rágondolok ama nevezetes 1540-ik évre, midőn tettleg ketté vált az addig egy Magyarhon, felidézem lelkemben a napot, mely először látta nemzetem fiait azonegy időben két helyt, Gyula- és Székesfehérváron törvényeket alkotni, s ugy találom, hogy azóta a magyarnak jóval több bús napjai valának, mint valának olyanok, melyektől vidáman tér meg a visszaszárnyaló emlékezet.

Nem is lehetett másképen: nemzetet, mely pártokra szakadva saját kebelén dúl, melynél a haza szerelmét rút önzés boldogtalan ösztöne öli el, mely saját magánérdekét a hazáé fölébe állitja, Isten sem segit kezdeményeiben. El kell neki pusztulni, mint a tagjaiban meghasonlott háznépnek.

S nem ez lön sorsa nemzetünknek? kérdem. Történetünk minden lapja nem egy-egy hangosan kiáltó tanubizonyság-e erre? s nem bizonysága egyszersmind annak, hogy a mely nemzet önmagában meghasonlik, pusztulás annak sorsa?

Azonban amaz idők — hála Istennek — elmultak, boritsuk feledés fátyolát a keserves multakra! Önző őseink hibáját önfeláldozó utódai helyrehozák, Zápolya és ellenfele büneit maradékaik honszerelme a történet táblájáról letörlé. S mily bámulatos a gond-

viselés munkája a történetek szövésében, mily különbözőleg oktatja a nemzeteket, üdvökre vagy kárhozatjokra fordítni a világeseményeket — példa édes nemzetünk. Századokkal ezelőtt e hon felé tornyosult vészfelleg meghasonlásra, elszakadásra, s most ugyancsak a láthatárunkra nehezedett fergeteg testvéri ölelkezésre, egybeolvadásra birja fiait.

Igen ! E nap újból végképen egyesíti a soká elváltan bujdosott két testvért — ösvényeink ezután egymás mellett visznek el, mig eddigelő át meg átszegék egymást. Végczélunk, hova egyesitett erővel törekvendünk, egy leend: a nemzeti közboldogság, ösztönünk, mely mindig előbb-előbbre hajtand, a nemzeti becsület és dicsőség nemes ösztöne lesz. Mindnyájan azonegy hon jogokban és kötelességekben egyenlő polgárai leszünk, kiknek egy érdekük, egy ohajtásuk, egy törekvésök: a királyi szék és hon fenmaradása, a nemzet java és dicsősége.

Mától kezdve nincs két hazája a magyarnak. Háromszor áldott és magasztalt legyen érette a király neve!

S ha valaki, ugy a tek. KK. és RR., kik a királyi szék- és haza-megmentés im e nagy munkáját végrehajtani oly szép egyetértéssel, önérdekeiknek oly példás odaáldozásával készkedtek; ha, mondom, valaki, ugy a mindjárt megszünendő törvényhozás tagjai büszkék lehetnek fontos tételeményeikre. Az 1848-ki erdélyi törvényhozásról igazán elmondhatni, hogy kötelességét az idők fontosságához képest hiven teljesitette.

És az én hitem az, miként a nagy Magyarhon, oly egyetértéssel nyilvánitott rokon-vonzalmunkat soha nem feledve, s feléje nyujtott testvéri jobbunkat fogadva, meleg érzettel karoland minket ápoló keblére, hogy kis hazánknak eme példás készségét soha egy perczig is megbánni oka ne legyen.

Vigyenek is, kérem a tek. KK. RR-et, őszinte hajlamokat az Unio iránt polgári helyzetök s szerető családjaik körébe, eszközöljék, hogy a mit a törvény kimondott, az élet létesitse. Éljen mindnyájunk kebelében azon hit, miként ha van számunkra üdv, ha van nemzeti önállóság, ha az európai népfajok ma-holnap bekövetkezendő élet-halálharczát túlélnünk sikerülend, azt egyedül az Uniónak köszönhetjük.

Törvényhozásunk egyéb tételeményeiről nem is szólok — mit emliték, mindent magában foglal.

E nappal tehát Erdély törvényhozási története bevégződik!

Sirjánál egy három-százados multnak, bölcsőjénél egy reményekben gazdag jövendőnek, idvezlem még egyszer a tek. KK. és RR-et, mint Erdély utolsó külön s önálló törvényhozóit.

Bocsássanak meg, hogy e fontos kötelességet nekem kelle teljesitenem, s vigyék el és őrizzék hiven drága emlékét ama nemes lelkü s szilárd jellemü nagy férfinak, kit kormányzói székében a nemzet oly örömest láta.

Isten önökkel! Isten velünk!

XI.

Országos elnök b. Kemény Ferencz felelete a kormányzói helyettes országgyülést bezáró beszédjére s egyszersmind búcsuja a RR-től.

Tekintetes Karok és Rendek!

Bezáratott országgyülésünk, utolsó országgyülése Erdélynek Kolozsvár falai közt, utolsó ezen teremben. Jó fejedelmünk az eddig különvált két magyar hazának egyesitett ohajtását atyailag megfontolva, felséges neve aláirásával szentesitette azon törvényczikket, mely Erdélyt szeretett nagyobb testvérével örök időkre egyesitette, s ezáltal két ugyanazon szent koronát alkotó ország, melynek áldott földét atyáink közös erővel s egy patakká elegyült vérrel szerzették, melynek lakosait alkotmány, nyelv s nemzetiség erős kapcsai lánczolják egybe, most már teljesen összeolvadott.

Midőn a két honnak egyesülését szivemből üdvözlöm, üdvözlöm egyszersmind a Tekintetes Karoknak és Rendeknek azon nagyszerü határozatát is, mely ezen hongyülést örökre emlékezetessé teendi nemzetünk évkönyvében. A Tekintetes Karok és Rendek az urbéri viszonyokat hazánkban megszüntetvén, földbirtokkal ajándékozták meg azon részét a népnek, melynek eddig csak verejtékének bére volt tulajdona, s egyszersmind polgári állásra emelték azon osztályt, melynek sorsa felett a kiváltságos rész kizárólag rendelkezett; s a készség, melylyel ezen nagyszerü áldozat a haza oltárára vitetett, a nemzetek történetében bizonyosan példa nélküli. Ugy van, a jelen hongyülés utolsó törvényhozói kötelességét nagyszerüen teljesitette, mindent megtett, mit az uralkodó Felség hiv alattvalóktól, a haza jó polgáraitól s ember embertől méltán követelhete. S a ki ennél többet kiván, az nem ismeri a társasági viszonyokat, vagy azokat széttágitni akarja, az nem rendet, hanem zavart ohajt, az ábrándozó, vagy ellensége a honnak!

Tekintetes Karok és Rendek! A két hazának egyesülése által Erdélynek külön gyülései is megszünvén, országos elnöki hivatalomat is önként megszüntnek kell tekintenem. Nincs tehát reám nézve egyéb hátra, mint az, hogy végbúcsumat vegyem a Tkts KK-tól és RR-től, hogy megköszönjem azon jóságukat, melyet irántam 10

éveket felülhaladott elnöki hivatalom folyta alatt mindenkor kimutatni, melylyel erőtlenségeimet fedezni, igyekezeteimet gyámolitani méltóztattak.

Fogadják tehát a Tkts KK és RR-ek ujra meg ujra legőszintébb hálámat mindazokért; tartsák meg nevemet jó emlékezetökben s egyszersmind legyenek meggyőződve, hogy azon bizodalom által, melylyel csekély személyem iránt viseltettek, gazdagon láttam megjutalmazva mindazon törekvéseimet, melyekkel a közszolgálat mezején első ifjuságom óta hazám oltárára áldozatot vinni igyekeztem; legyenek meggyőződve arról is, hogy ezen országos teremnek falain kivül is, legyen bár elhivatásom tovább is a közszolgálati pálya, vagy vonuljak vissza csendes magányomba, szeretett honom jóllétét, felvirágzását tehetségem szerint eszközölni meg nem szünöm; s midőn erőm többé tettekre nem leszen, azon buzgó óhajtás megmarad keblemben, hogy Erdély, melynek nevével oly sok dicső emlék vagyon egybekötve, az alkotmányos szabadságnak ezen classicus földje, e századokon keresztül önálló, e boldog hon, melyre a természet minden áldását dúsan árasztotta, ujabbi egybeköttetésének s átalakulásának boldogitò nyomait érezze, s azzal együtt az egész Magyarhon, szeretett hazám, Felséges királyunk V-dik Ferdinánd s Felséges utódai szárnyai s atyai kormánya alatt legyen nagy, dicső és hatalmas! nemzetisége és független állása maradjon fenn az idők végeig!

76. 1848. Dr. 6.

XII.

Erdélyi kir. kincstárnok, gróf Mikó Imre, mint főkormányzói helyettes búcsubeszéde Puchner Antal országgyülési kir. biztoshoz.

Nagyméltóságu báró, teljes hatalmu királyi biztos ur!

Midőn urunk Ő Felsége az ország egyetemes ohajtásának engedve, Erdély törvényhozóit egybehivni, s ekkép a két testvérhon édes-egygyé válhatására alkalmat nyujtani méltóztatott, összes népét örök hálára kötelezte.

Rég ohajtotta mindkét hon e drága pillanatot, s Isten ugy akará, hogy egy felzúdult világrész — hogy Európa — vészfellegei közül derüljön ki a magyar egyesség im e dicső napja.

Három századnak könyei lönek ezáltal nemzetünk arczáról letörölve, három század bánatáért őseink szent árnyainak engesztelés nyujtva.

Nevünk újból az élők könyvébe iratott, nemzetté a szó valódi értelmében most lettünk, s erőnk és hűségünk kőszikláján új dicsőségben ragyog a Habsburg-ház koronája.

Igy gondolkodom, ekkép érzek e pillanatban én s kik nagyméltóságodat e teremben környezik, igy a hon minden jó fia.

Sajnálom, hogy nagyobb koszorúját nem láthatja nagyméltóságod Erdély utolsó törvényhozásának; sajnálom, hogy nem láthatja magukat az örvendő népnek ezereit, kiknek bizonyára mindnyájuknak arczairól fogná olvashatni mindazt, mit én csak igen gyönge vonásokban rajzolék.

Vigye meg nmlgod urunk Ő Felségének im e hűségi-, hódolati- és hálanyilatkozatunkat. Mondja meg nagymlgod, mikép erdélyi alattvalóinak a trón és hon fölé tornyosult fergeteg eltávolitásának nagy gondolatán kivül egyetlen érzése van, és ez: a hála és ragaszkodás Ő Felsége irányában; egyetlen ohajtása: hogy királyi széke erős, uralkodása dicső, dicsősége végtelen legyen!

Nagymlgod pedig sikerrel áldott tanácskozásink bölcs vezérleteért fogadja általam a törvényhozás, az ország őszinte köszönetét; kérjük: tartson meg minket egyen-egyen nagybecsü kedvezésében s emlékében.

És igy az országgyülés, Erdélyben az utolsó, bezáratott jul. 18.

DEMJÉN LÁSZLÓ

könyvkereskedésében Kolozsvárt megjelent :

Erdélyi fejedelmek képcsarnoka,

diszes műlap 19 arczképpel.

Ára fehér papiron 2 ft, chinai papiron 2 frt 50 kr.

Barabás Miklós arczképe,

saját rajza után, (sikerült műlap.)

Ára chinai papiron 1 ft 50 kr.

Szent-Ábrahámi Mihály

unit. püspök arczképe.

Könyomatu műlap. Ára chinai papiron 1 frt.

Az erdélyi nemzeti fejedelmek életrajza.

Képmagyarázatul irta **ZILAHI KÁROLY.**

8-ad rét (88 lap), ára 50 kr.

Ezen mü 19 erdélyi fejedelem életrajzát érdekes és könnyü irmodorban magában foglalva, különösen ifjainknak hasznos és élvezetes olvasmányul ajánlható.

RÉGI KÉPEK a KRONIKÁKBOL.

történeti elbeszélések.

Irta : **PAP MIKLÓS**

Tartalma : Hegedü szóval szép mesék. — A szigoru biró. — Egy család története. — Egy fogadás. — Balassa uram koldustarisznyája. — Bocskay István. — Török halom. — Egy hajdu kapitány.

Ára füzve 1 frt.

UTI KÉPEK

szeptember — november

MDCCCLIX.

Irta : gróf **Wass Ádámné**.

Ára 2 frt.

MACAULAY BESZÉDE

a zsidók egyenjogositásáról.

Forditotta : **Fischer Lajos** ügyvédjelölt.

Ára : 30 kr.

Keresztény Magvetö.

Szerkesztik és kiadják :

Kriza János és Nagy Lajos.

I. kötet ára füzve 1 ft 60 kr.

DEMJÉN LÁSZLÓ

könyvkereskedésében Kolozsvártt

megjelent:

ERDÉLYHONI JOGTUDOMÁNY.

Irta

DÓSA ELEK, jogtudor.

3 kötetben. Ára füzve 6 frt,

egykötetü vászonkötésben 7 frt.

HONEGYSÉG.

Irta 1846-ban b. KEMÉNY DÉNES hátrahagyott

müveiből összeszedte

b. Kemény Gábor.

Ára 60 kr.

ERDÉLY TÖRTÉNELME.

Irta

KŐVÁRI LÁSZLÓ.

3 kötet. Árá 5 frt 80 kr.

A magyar családi és közéleti

VISELETEK és SZOKÁSOK.

A nemzeti fejedelmek korából

irta **Kővári László.**

Ára 2 frt.

A sajtószabadság

lényege és szüksége.

Irta

Perlaki Mihály,

Ára 80 kr.

Nyomatott Gámán Jánosnál Kolozsvártt 1861.